

mate a pōtifice in fronte lapidis facta
 significat cōfirmationez q̄ cotidie fit a
 spūscō p caritatem in altari cordis. vt
 nulla tribulatione cor nestz a caritate
 dei valeat separi. Vñ dicebat apostol⁹.
 Quis sepabit nos a caritate xpī. tribu-
 latio an angustia zc. z subiungit Glia
 p̄ri. vt laus trinitati canet. vñ altaris
 benedictio significat illā finālē bñdicti-
 onem qm̄ dicit. Venite bñdicti patri
 zc. Deniq; altare linco candido exter-
 gitur ad denotandū q̄ corp⁹ nostz ca-
 stitate vite debem⁹ mudare. Deinde be-
 nedicunt vasa. vestes. z lintheamina dī
 utino cultui deputanda. Nā z moyses
 p. xl. dies edoctus ē a dño facere linthe-
 amina z ornamenta in tēplo necessaria
 Nēpe vñsilla bñdicere est opa nra ad
 deū referre. Post b altare alb z mīdīs
 pāns vestit. de q̄ sub ti. de altari dictū ē
 Postremo om̄as eccie z accendunt lu-
 minaria. Tūc em̄ opa iustoz splendes-
 cent. tunc fulgebūt iusti z tanq; scilicet. in
 arun. discut. Et inde sup altare b ordie
 consecratio missa celebrat. z sacrificium
 altissimo offert. illud vñz de q̄ ppheta
 ait. Sacrificiū deo spūs p̄ri. zc. putat
 in phemio q̄rite p̄is. Nō em̄ fieri dī
 Secratio sine missa. fm̄ Gelasii papā
 qz tunc reuelat sacm̄ qd̄ etiā angel⁹ ab-
 initio fuit absconditū. Et attēde qm̄ in
 aspersione basilice pontifex linco dū-
 taxat z minoab⁹ vñs indumentis sed i
 missa vestib⁹ om̄as pōtificialib⁹ z p̄cios.
 recolens q̄ legal⁹ pontifex in linco san-
 ctuariū explebat. z post lor⁹ in pōtifica
 libus i holocaustū arctū offerebat. S; z
 qz in eisdem linco hircus eminebat p⁹
 expletionē. Ideo etiam in consecratioe
 fontū z immersione cathecuminoz vbi
 peccata eoz transferunt. quidam vtun-
 tur simplicib⁹ z linco indumentis.

De consecrationib⁹ z vñctionibus.

Egitur dominus

hcepisse moysi vt p̄ficeret crisma q̄ vn-
 guento vngeret tabernaculū in dedica-
 tione z arcam testamēti mensamq; euz
 vasis. z quo similiter sacerdotes z reges
 inungerent. Moyses tñ nō legit fuisse
 vñct⁹ nisi vñctōe spūalē. sic z xpo. Vo-
 luit itaq; xpo nos vñctōe materiali in-
 ungi. vt in illa psequimur spūalē. Et tō
 pia mater eccie diuersas exhibet vñcti-
 ones. de q̄bus b aliq̄ pstringam⁹ dicen-
 tes. P̄io qd̄ hñdī significet vñctōe.
 Scdo ex q̄bus fiat. Tercio de vñctōe
 baptizandoz. Quarto de vñctōe bapti-
 zatoy q̄ p ep̄m fit in frōre. Quinto de vñ-
 ctione ordinandoz. Sexto de vñctione
 p̄secrandoz epoy z p̄ncipū. Septimo
 de vñctione eccie. altaris. calicis. z alio-
 rum ministerioz ecclesiasticoy. Octauo
 de extrema vñctōe. Nono de p̄secratio-
 ne z bñdictiōe cimiterij. vestij z alioz
 ornamentoy ecclesiasticoy. Decio de cō-
 secratione z bñdictiōe vānū. ¶ Circa
 p̄mū igit nōndū ē q̄ due sint spēs vñ-
 ctionis. exterior q̄ materialis siue cor-
 palis z visibilis est. z interior q̄ spūalis
 z invisibilis est. Exteriora visibiliter vñgi-
 tur corpus. interiora z invisibiliter vñ-
 gitur cor. De p̄ia iacob⁹ ap̄s ait. Infir-
 matur qd̄ i vob iducat p̄stros eccie. et
 orent sup eum vñctōe cū oleo in noīe
 dñi. z orō fidel saluabit infirmū. De se-
 cūda ioh. ap̄s ait. Et vos vñctionē. id
 est vñctio quā ab eo accepistis maneat
 in vobis vt nō necē hēris vt aliqd̄ doce-
 at vos. h̄ sicut vñctio ei⁹ docet vos d̄ oī-
 bus. Vñctio exterior signū est interior
 Interior vñctio nō solū est signū. i. signans
 h̄ etiā sacm̄. qz si digne sumis vel agit
 vel aget absq; dubio qd̄ desiq; p̄ia sa-
 lus tūc illi. Sup egros man⁹ ponunt
 z bene hēbunt. ¶ Circa scdm̄ sciendū.
 q̄ ad exhibendū exteriorē z visibilē vñ-
 ctionē duplex oleū bñdicit. vñz oleum
 sanctū seu cathecuminoz q̄ cathecumini
 vngunt. z oleū infirmoy de quo infirmū

Liber Primus

ungunt. de qua unctione loquit dicta
auctoritas. Infirmas quis ex vob. Quia
liter aut fiant benedictōes vtriusq olei
et crismatis in sexta parte sub quāta serfa
cene dñi dicef. Et querit qre infirmi et
carbecumint oleo inungunt. Et fideo vt
ex vifibilib⁹ inuifibilia facili⁹ capiant. fi
cut em oleū fugando infirmitatē recre
at artus felloz et de fñi natura lumē p
stat. fic credendū est q unctionio olei cōse
crati qd est signū fidei pctā fugādo fani
tatem aie cōfert et lumē ei prestat. Siq
dem oleū vifibile in signo. oleū inuifibi
bile in facramēto. et oleū spūale int⁹ est
De oleo ifirmoz auctoritatē accepim⁹
ab apłis. d oleo carbecuminoz ab apo
stolicis vtrīs. et licet de⁹ possit oleū spū
ale sine corpali tribuere. qz tñ apł p in
firmis. apłici viri p carbecuminis hac
arte vfi sunt nō sine pctō omitti pē qd
eoz auctoritas cōsecrant. put sub ti. de
altari dicit⁹ ē. Sicut et antiquis iusti si
ne circūcisione placere deo sed postq
eis pceptū fuit vt circūciderent. h omi
tenet pctō subūciebant. Tercio dñm ē
de unctione baptisandoz. et qdem i no
uo testamēto nō solū reges et sacerdo
tes vngunt sicut iam dicef. vep etiā q
xps in sanguine suo seclt nos deo nfo
regnz et sacerdotes. i. regales sacerdo
tes. iuxta illud q petrus apłs ait. Vos
estis genus electū. i. electi ex generibus
hoim. regale sacerdotiū. i. bene vos re
gentes. Dñs xpiani bis ante baptismū
vngunt. h oleo benedicto. pmo i pecto
re. deinde inter scapulas. et bis post ba
ptismū h crismate sacro. pmo in vertice
deinde p epim in frōte. Et fm Aug. pri
mo iteo unctiones introduce sunt post
no vū q p aliquā scripturā. In pecto
re qdem in q ē loc⁹ cordis baptisandus
vngit oleo. pmo vt p spūfati donū abij
ciat erroz et ignorantia et suscipiat fidē
rectā qz int⁹ ex fide viuit et corde credit
et i iusticiā. Inter scapulas dō vt p spūf

sancti gñam excutiat negligentia et tor
porē et exerceat bonā opationē. qz fides
sine opibus mortua est. vt p fidei sacm
fit mūdicia cogitationū i pectore. p ope
ris exercitiū sit fortitudo laboz i scapu
lis. qtenus fides p dilectionē fm apłm
oper. Oleū igit a corde ad scapulas trās
fert qñ fides q mēte cōcipit ope pficiat.
In vertice dō baptisatus crismate aīa
cerdore innngit vt sit patris oi poscēt
de fide reddere rōnē. qz p caput mēs in
telligit. inf illd qd legis. Oculi. i. intel
lectus sapiētis. i capite. i. in mēte ei⁹. cu
tus. i. mētis. supioz ps ē rō et ifertioz sen
sualitas. Dñ bñ p vtricē q ē supioz pī ca
pitis itelligit rō q ē supioz ps mēt. De
h etiā in. vj. pte sub sabbato scōto vbi agi
tur de pfirmatōe dicef. Dō ar aū baptis
mū vngit oleo bñdicto et p⁹ baptismus
crismate sacro. qz crisma soli ppetit xpi
ano. xps ei a crismate dī. vt poti⁹ a xpo
dī crisma nō fm nois formā h fm fidel
rōnē. Et xpo dō xpiani dicūt tāq vncti
deriuēt ab vncto. i. a xpo vt oēs occur
rant i odorē vnguētū ill⁹. i. xpi cui⁹ vo
men oleū ē effusum h fm vīm nois cri
stiani a crismate dicit. fm Jñs. de h dī
cef i phe. ij. pñs. Hursus fm Aug. vn
ctio ex oleo ofidit nos ad audiri plene
fidei pparatos et ad bonū xpi odorē voca
tos ad renūciandūq diabolo et cōma
mitos. Secdo vnctio i pectore et iter sca
pulas fit fm habanū vt p fidē vndiq
muniamur et ad bona opa pficiēdes per
dei gñaz roboramur. Nā p pectus fidel
vtrius. p scapulas dō i qd⁹ omnis porax.
hois robur et opatio recte itelligit. inf il
lud. Alligat onera iponabiles et iponit
būctis hoim et. Vngit g i pectore et in
ter scapulas: vt mēte et actu opa diabo
li postponat. et vt sit capax ad itelligē
dum vñ dei et robur ad ponendū in
gū ipi et omī leg. Vnctio dō q fit i tri
ce. i. i summate capiti sup cerebro. fit fm
ipm vt celest regni pcepti fiat inuict⁹

et quia baptisati aia capiti. i. xpo despoſat
 et pterea fit cū crismate ex oleo et balsa-
 mo pfecto ut sciam⁹ q spūſſctis ei dat
 q iustitibiler opat. oleū nāq fessa mem-
 bra sonet et lumē pstat ut pmissus ē. bal-
 sam⁹ vō redolere facit. Sicq dē fessa sūt
 oīe mēbra. qñ penitet se dēu egisse spī
 ritusctis venit ad illā illūlans ei⁹ itell⁹
 gētiā et demōstrās ei pccā sibi eē dimis-
 sa vī dimittēda. et pstant illi bona opa
 q i alijs inspirāt bonū odorem qd p fra-
 grantē balsamū designat. Itē qz sedes
 supble q sp in xpi⁹ nois psonantiā sup
 ora appetit in vīce eē videt. Ideo rite
 fit ibi h vinctio sub forma cruc⁹ et sibi no
 mine hūilitat⁹. Hāc vinctiōē siluester
 papa fieri instituit p p̄bros ppter occa-
 sionē mortis. Vñ credibile est q qñ ei⁹
 tps vtraq vinctio. i. vīctis et frōtis. epo
 reseruat. Cū enī gremiū dilataret ec-
 clesie. nec oib⁹ epi valerēt p p̄firmatōez
 accurrere. id ne sine crismat⁹ vinctōe pe-
 ritent. instituit ut a sacerdotib⁹ i vertice
 supra cereb⁹ vbi ē sedes sapie vingeren-
 tur. ad robur et augmentū gfe. Vñ si
 postea decesserint dicit sicard⁹ i mitra-
 li q p rata gfe augmentū psequit et glie
 Verūm et sine vinctōe credim⁹ solo ba-
 ptismo saluari. et sine man⁹ impositiōe
 spūſſctm dari cui de⁹ dare voluerit. put
 in acut⁹ aploz legif. Arnoldus tñ p̄fi-
 di heretici asserūt q nūq p baptismū
 ad hōies spūſſctm accipiūt. nec samari-
 tani baptismū illū receperūt donec ma-
 nus impositiōē acceperūt. Hanc vtra-
 q vinctio fit fin rabanū i modū crucis
 ut ab eo tps diabol⁹ i vase suo p̄stino co-
 noscens signū sue inuicemptōis. i. scē
 crucis q iuicemptus est. it sibi velceps
 illud sciat alienū. i. a se alienatū. Fit qz
 fin cū vinctio i pectore cū invocatiōe m-
 nūanto ut nulle reliquie latēis inimici
 i eo resideat s i fide scē trinitatis mens
 ei⁹ cōfiteat⁹ et suscipiat et habeat intelli-
 gentiā mandator⁹ dei. Quisq g fidelis

bis inungit. bis oleo postea sūt bis cri-
 smate. pmo in baptismo in vīce. scdo
 p baptismū i fronte. i. in p̄firmatiōe. qz
 etiā spūſſctis bis sūt aplis dat⁹. ut di-
 cet in. vj. pte sub sabbato scō. Quarto
 loco dōm efficit de vinctōe q fit p epm in
 frōte baptismi. h de b dicit in. vj. parte
 sub sabbato scō. Quinto loco circa
 vinctiōē ordinando p notandū ē q ina-
 nq p̄bri ob epo vinctū ut cognoscat
 h sacro se p spūſctm suscipe vīctē et gra-
 tiam cōsecrandi. Vñ epi eas inungēs
 dicit. Cōsecrare et sanctificare digneris
 dñe manus istas p istā vinctiōē et n̄as
 bñdictionē ut qcuq psecrauerint con-
 secrent et qcuq bñdixerint bñdicant in
 noie dñi. Idōqz viri denot osculantur
 man⁹ sacerdotū stat p ordinationē. cre-
 dentes p b orōnū illoz p̄cipes fieri et
 bonoz. Et vinctū oleo sacro. ut opera
 miscōie p virib⁹ ad oēs debeāt exerce-
 re. Per man⁹ eīm opa. p oleū mia desig-
 nat. Vñ samaritan⁹ ille appropiās vul-
 nerato vinū supinfudit. et oleū vulner-
 bus ei⁹. Vngunt etiaz oleo ut humide
 sint ad offerendū deo hostiā p peccat⁹
 et large ad cetera officia pietat⁹. non ar-
 de et curue ad retinendū. vtrūq ei vīc
 grā curatōis. et caritas dilectōis p oleū
 designat. Rursus iō ipositiō man⁹ cu
 oleo sup caput ordinandi fit. qz p manu
 op⁹. p vīctos dona spūſſcti. et p caput
 mēs itelligit. Man⁹ g iponit. qz donis
 spūſſcti mente ibur⁹ ad opa epi mittit.
 Scito circa epoz et p̄cipū vinctiōes
 sciendū est q epoz vinctio a veteri testā
 mēto sup̄st ozgātē. Nā i leuit. xxi. c. dē
 p̄niser sup caput vīctus et vinctio
 oleū et c⁹ man⁹ sūt i sacerdotio psecrare
 et. Hanc epi vīgit crismate. qd sic p̄e
 missus ē p̄stat ex oleo et balsamo. et vī-
 git illo rā i corpe q i corde vīctus
 rem p̄cie qñ ad deū qd p oleū et er-
 rino habeat odore same q ad p̄m qd
 p balsamū designat. De nūe et p̄cie dē

Liber primus

aplo. Gloria nra hec est testimoniū cōsci
entie nre. Nā oīs glia filie regis ab int^r
scz pcedit. De odore bone fame idem
pplo ait. Xpi bon^o odor sum^o. i. exēpluz
z imitatio sum^o in oī loco. z alijs sum^o
odor vite in vitā. q. d. sum^o exēplū ol
lectōis z bone opūitōis ducētis in vitā
eternā. alijs odor mortis in mortē. i. in
vidie z male opūitōis ducētis in mor
tē eternā. Debet em̄ eps bonū in se hēre
testimoniū. z ab hīs q̄ sunt intus z ab
hīs qui sunt foris. vt continā. i. infideles
trahat. s. ad fidē z q̄ audit. s. addiscēdo z
credēdo dicat. Veni. s. p̄dicando z vo
cēdo. Hoc vnguēto caput z man^o epi
psecrant. Per caput em̄ mēs intelligit.
iuxta illud enāgelij. unge. i. humilia ca
put tuū. z facie nra. i. p̄scias. laua. scilicet
lachrymis. Per man^o opa designant.
iuxta illud in cānticis. Man^o mee. i. bōa
opa distillauerūt mirrā. i. dedrūt alijs
bonū exēplū. Caput igit vngit balsa
mo charitatis. Primo vt epus diligat
deū ex toto corde z ex tota mēte z exto
ta aīa sua. z etiā xpi exēplo. primū suū
sicut. i. ad id qd seipm. Oleū em̄ in capi
te est charitas in mente fm̄ Greg. Se
cūdo caput vngit ppter autoritatē z di
gnitatē. qz non solū eps sed etiā rex cō
stituit. Tercio vt ostendat illius. scz xpi
tanq̄ ei^o vicarius representare psonā de q̄
dicat p pphētā. Sicut vngentū in capite
eius zc. Caput em̄ viri ē xps. caput xpi
deus q̄ de se dicit. Spūs dñi sup me co
q̄ vngit me. enāgellare paupib^o mī
sit me. Xps em̄ caput nostrū victus est
oleo inuisibilī ipse p vniuersa interpel
lat ecclesia ep̄a pio sibi cōmissa. Man^o
vero vngunt ppter ministeriū z officiū
Manus qdem que opera signāt vngu
tur oleo. i. crismate p̄catōis z misericor
die. Primo vt eps operet bonū ad oēs
maxime aut ad domesticos fideles. nec
ni claudant. oib^o aperiant. iuxta illud
Manus aperuit inopi z brachiū exten

dit ad paupem. Man^o arida. man^o ana
ra. man^o tenactare ptracta apiri nō p̄r.
Vngat igit vt sanet vt aperiat vt indi
gentib^o elemōsyas largiatur. Secūdo vt
ofidat accipe p̄tēz bñdicendi z psecrā
di. Vñ cum eas cōsecrator inungit. E d
i cecrare inq̄r z sc̄rificare dñe digni. i. ma
nus istas zc vt supra. Tercio vt munde
sint ad offerendū hostias p peccatis.
Et nota q̄ licet man^o epi munice fuerit
oleo cū in p̄byterū ordinaret. Iterū cris
mate vngunt cum in ep̄m psecrat. Siq̄
dē p manno opa. p oleū spūscī vel grē
copia p balsamū qd oleo admisceat i cris
mate odor bone fame dsignat. Eccl̄. xx
liij. Quasi balsamū nō mixtū odor me
us. Quia q̄ in opib^o ep̄oz z alioz su
periorū plnū q̄ in alijs inferiorib^o mu
nno spūscī apparere z odor fame sen
tiri debet. iuxta illud. ij. ad Cor. ij. Xpi
bonus odor sum^o deo nā z celesti ble
rarchia superiores angeli superioribus do
nis z grā em̄inēt. idcirco in cor psecra
tione manus alias oleo inuncte crisma
te rōnabiliter inungunt. Pollex etiam
crismate cōfirmat. vt pollicis impositiō
cūctis p̄ficiat ad salutē. Nēpe in veteri
testamēto non solū vngēbat sacerdotes.
verū etiā rex z ppheta. sicut in libris re
gū habet. Vñ dñs p̄cepit helie. Vade
z reuertere in domū tuā p desertū i oza
mascū. Eūq̄ pueniens illic vnges asa
el i regē sup syriā z yeu filiū nāsi vnges
regē sup israel. helieū autē filius saphar.
q̄ est de abel vnges pphētā p̄re. Samu
el q̄ vixit David in regē. Et post q̄ le
sus nazaren^o quē vixit de spūscō. sic i
actibus ap̄loz legist victus est oleo p̄e
cōsonibus suis. qui fm̄ ap̄lm est caput
ecclesie que est corporis p̄ncipio.
vincto a capite ad brachiū est trāsmissa vi
p̄ncipio a tpe xpi nō vngat in capite. s. i
brachiū sicut in brachio vel in armo in
quibus p̄ncipio congrue designat
in qd legist. Fac^o z p̄ncipat^o sup būcz

cius et. Ad qd etia signandū samuel fe-
cit poni armū aī saul. cui dederat locū
in capite mēse aī eos q fuerāt inuitati.
In capite em pōtificio sacramentalis est
delibatio obseruata. qz psonaz capiti. i.
xpi qui est caput eccie in pōtificiali offi-
cio repñrat. Refert at inter pōtificio et
pñcipio vnctionē qz caput pōtifiē cri-
smate consecrat. brachiū vō pñcipio
oleo delinit vt ostendat quāta sit diffe-
rentia inter auctoritatē pōtificio et pñ-
cipio potestatem. ¶ Et nota q sicut in
euangelio legit. quidam patrefamilias
vocauit seruos suos et dedit illis deces
minas. Siqdem vocatio serui. est cano-
nica electio epi que fit fin vocatorum
dñi vocantis aaron. Quia dat ei qñ is
qui sibi manus imposuit dat ei scriptur
euangelij dicē. Vade pñdica. Et ipse cū
pino ingredit ciuitatē suā pñfert euan-
gelium. in pectore suo iuxta morē quo
rondam ecclesiāz oñdens qñ negocia-
toz minam suā. In qbusdā etiā ecclesijs
cū archieps dat illi virgā et dicit. Vade
pñdica. et ille stat in bñdict pñm. i quo
signat q moyses cū virga missus est in
egiptū. Rursus epi i die sue pñcratiōis
pñueuerūt eqtare eqs albis pannis co-
opertos repñrantes illud qd legitur in
apoc. xix. ca. Exercitus q sunt in celo
sequunt illū in equis albis. Siqdes ex-
ercitus q sunt in celo sunt boni et iusti
viri et plari q quoridie sequunt p cele-
stibus deū in oibus bonis opibus. qui
ideo dicunt esse in celo. qz sola celestia
diligunt et querunt. Vñ aplo. Nostra
conuersatio in celis est. Vñ exercitus. i.
iusti et boni viri et plari sequunt iesum
qm. i. expugnant in se vicia p correctio-
nem et in pñmis p ammonitionē. Vñ
Jacobus. Qui pñrti fecerit peccatoz
ab errore vie sue liberabit aīam suā a
morte et. Vñ exercitus sunt in eqs alb
.i. in corpore castis. Opera bonoz di-
cunt equi. qz sic eī dirigunt fin volun-

tatem sessoris. Ita iustoz corpa regunt
fin voluntatē xpi. Vñ eī debet eē albi
sine albis opti. i. corpa iustoz et platorū
debent esse casta et mūda. Si em casta
nō fuerit xpm seq nō poterūt. Et petr.
Xps passus ē p nobis vob relinquens
exemplū vt seqmini vestigia ei⁹ et. Sz
et clerici scīe rōne eccie ex cōcessiōe E-
stānt impatoris eqtanti eqs decoratos
lintheamib⁹ cādidiissimī coloris. Quia
die debeat eps pñcrari et qre codex etiā
gelij ponit sup hūeros cōsecrati dicet i
ij. pte lb ti. de epi. Septio loco vñm
est de vnctione eccie. altaris. calicis. et alt
orum ministerioz eccie. q fin morē cū
dedicant inungunt nō solū ex mādato
legis diuī vep etiā exēplo bñ filiestri
qui qñ pñcrabat aliare illō crismate p-
ungebat. Precepit em dñs moysi vt sa-
ceret oleū vnctionis de q vngeret taber-
naculū testimoniū. mensam. arcā testa-
menti. cādelabz et suppellectilia. Exo.
xxx. et xl. c. et alia vt pmissum ē. Que vn-
ctiones sūt vt rebus inunctis maior re-
uerentia exhibeat. et maior illis gfa in-
fundat. De his vnctionib⁹ in suis locis
dictū est et dicet. Vep vnctionis sacm
allud qdem efficit et figurat in nouo q
in veteri testamēto. Vñ nō iudicat ec-
clesia cū vnctōis celebrat sacm. sic aliq
ātiq mētū q neq scripturas neq dei
nouere vnt. De vnctionib⁹ eccie et al-
taris in suis titulis dictū ē. Patena si-
quidem pñcrat et inungit ad animini-
strationem corpis xpi q in ara crucis
p oīm salutē immolari elegit. Vñ et omi-
porē deus cōspersam similitudinē i pa-
rentis aureis et argenteis ad aliare sunt
ēferri iussit. Calice qz pñcrat et inungit
vt gfa spū sancti pficiat nouū sepulcr cor-
poris et sanguinis xpi. et ipse etiam illum
sua virtute pfundere q calice melchise-
dech famuli sui pfudit. ¶ Octauo d ex-
tremā vnctōe. q. i. ex mīstura de felicio
pape qñ. et ex pcepto iacobi apī datur

Liber Primus

laborantib⁹ in extremo dñm est. De q̄
dicitur q̄dam q̄ illa nō est ita p̄p̄te sacra
mentū sicut crismatio q̄ fit i fronte vel
altas. q̄ sicut asserūt iterari p̄t cū sit oīo
sup hoīem. q̄ in sacramētis nō xingit
Sane h̄vinctio p̄ solū sacerdotē fieri p̄t
si p̄les adesse nō p̄sit. Per quā q̄dē ve
nialia remittunt. iuxta illō Jacobi. In
firmas q̄s ex vob. vi. ō. Fit at̄ vinctio h̄
in diuersis corpō mēbris p̄pter causas
q̄ ex oīōnib⁹ q̄ tūc dicunt colligunt. et
sp̄aliter in illis in q̄bus q̄nq̄ sensus ho
minis viget. vt q̄cqd p̄ illos ifirm⁹ deli
q̄s p̄ hui⁹ vinctiois v̄ritatē aboleat. In
q̄busdā ordinarijs legi q̄ inungēdus
oī esse ad min⁹. xviij. annor. et q̄ egrās
semel dūtaret oī in anno inungi l̄ plu
ries egrotet. et q̄ null⁹ inungēdus ē nisi
q̄ p̄s cōpos mētis ex h̄s v̄bis aut sig
nis id postulauerit. et q̄ nō debet scapu
le inungi. q̄ in baptismo fuerūt innate.
et ammodo mysterio carēt. et q̄ cōfirma
tus non debet inungi in fronte. s̄ i rim
porib⁹. nec p̄b̄rī man⁹ vngi debet in
terius. s̄ exterius. q̄ in ordinatione ei⁹
uxer⁹ iuncte fuerūt. et q̄ ab ep̄o semel
b̄n̄dictus nō debet p̄pter eius reueren
tiam v̄lter⁹ p̄ p̄b̄rī ibi inungi. Et q̄ si
eger muner⁹ cōualefcit loca munera la
nent et aq̄ lōtōis in ignē p̄iciat. Et
q̄o decedat nō lauet corpus p̄pter recē
tem v̄nctionē. Et q̄ si eger in extremo
laborat cito vngat ne inuner⁹ decedat.
Quidā etiā penitētes et morturi cilici
um induūt et sternunt in cinere. vt dice
tur i. vi. p̄te sub q̄rta feta in capite ielu
n̄or. (1) Nono cimiteriū q̄s eiūde gan
det p̄uilegiū v̄i ecclia p̄cerat et b̄n̄dict
sicut dñs b̄n̄dict p̄ man⁹ sermōz suo. n̄
abraa isaac et iacob terrā a filijs ephrō
cā sepulture cōparat. B̄n̄dicti at̄ vt v̄l
sermo desinat illic imundorū spiriturū
habitu esse et fidelū corp̄a ibi vsq̄ ad
oī iudiciū redēcant i pace n̄si p̄ano
rum vel iudiciū v̄l etiā exōratorū cor

pa sibi fuerint h̄m̄ata donec inde fue
rint cicatr. Illō etiā nō. q̄ palle altaris.
vestimēta sacerdotalia. et h̄mōt ecclia
ca ornamenta b̄n̄dicēda sunt. Legimus
enī moysen ex p̄cepto dñi tabernaculū
diuinit p̄cib⁹ sacrasse cū mēsa et altari
e vasis et v̄tensilib⁹ ad diuinū cultū explē
dum. Et q̄ indei q̄ legio et futurorū v̄n
b̄re seruab̄r h̄ ageb̄r. Heb. viij. et x. c.
q̄tomagis nos q̄b⁹ v̄iras p̄ xpm̄ patefa
cia ē b̄ agere debem⁹. et h̄ p̄ cpos sacros
et nō p̄ coep̄os. V̄n legi Exo. penul. c.
Cūca vasa m̄sterij b̄n̄dixit moyses. Et
si sacre vesti penta vel filū adtūgat. non
iō b̄n̄dictionē iterari debere tur⁹ testi
monio p̄robat. Quare at̄ res h̄mōt et
siles b̄n̄dicant ex eaz b̄n̄dictionib⁹ coll
gūt ep̄idēter. De vestib⁹ v̄o sacris dicit
in p̄hemio tertie p̄tis. Et at̄de q̄ b̄n̄
dictio seu p̄secratio ecclie et v̄stū et oīa
mentorū ecclia⁹ nō fit eo q̄ illa sine
ḡfe susceptiua. cū sint inaiata. s̄ h̄ nosc
tur introductū. q̄ sicut et hoies sic et illa
p̄ b̄n̄dictionē et p̄secrationē dñi col
tū abilitant. et idonea et maiōis reuerē
tie efficiunt. Personis v̄o p̄ v̄nctiones
et b̄n̄dictionē maiōz ḡfā infundit. Quā
dam aut̄ in ornamentorū b̄n̄dictionē man⁹
suspendit. de q̄ dicit in. ij. p̄te sub xi. de
diacono. Decio esset de v̄ginū conse
cratione dicendū. s̄ de hoc in p̄hemio
secunde p̄tis dicit.

De ecclesiastico sacramenti

De circa ecclesiasti
ca sacra nōndū ē q̄ fm̄ Grego.
sacm̄ ē in aliq̄ celebratōe. cū res
gesta ita fit vt aliud aliqd̄ significare vel
occupim⁹ q̄d̄ scē. l. digne accipiendū est
Mysteriū v̄o ē q̄d̄ occulte et inuisibil
op̄at sp̄ūscatō. ita q̄ opando significat
et significando b̄n̄dicit. Mysteriū enī ē
in sacramēto. m̄steriū v̄i in ornament
is. Et i fm̄ Aug. sacm̄ est inuisibilis
ḡfe v̄stūis forma. Item sacram̄ v̄i

bile. inuisibile sacramentū. Itē idem si
quam est res p̄ter sp̄m quā ingerit sc̄i
sibus aliud aliqd ex se faciens in cogni
tionez venire. Di etiā sac̄m sacre rei si
gnum vel sac̄m secretū. De hoc etiā in
quana p̄e sub. vii. p̄icula canonis dice
tur sup verbo mysteriū fidei. ⁊ sub ii. de
oblatione. ¶ Sane quedā sunt sac̄m̄
ta necessitatis tm̄. quedam dignitatis ⁊
necessitatis. quedā ordinis ⁊ necessita
tis. quedā dignitatis ⁊ voluntatis. q̄das
vō voluntatis tm̄. ¶ Sacramentū ne
cessitatis tantū est baptis̄m. q̄ sūma ne
cessitate a quocūq̄ dū tm̄ in forma eccle
collatus fuerit p̄ficat ad salutē. Et dictū
est necessitatis q̄ sine eo nemo saluari
p̄t si ex cōtempnū desierat. De hoc sa
cramento in. vii. p̄e sub sabbato sc̄o di
ces. ¶ Sacramentū dignitatis ⁊ neces
sitatis est p̄firmatio dignitatē. q̄ a solo
ep̄o cōfer̄. necessitatis q̄ ex p̄emptū il
lud dimittentes nō saluant. De h̄ etiaꝫ
sub dicto sabbato dices. ¶ Sacramen
tum vō ordinis ⁊ necessitatis sunt pe
nitentia eucharistia. ⁊ extrema vinctio.
ordinis q̄ tantū a rite ordinatis p̄m cla
ricis ecclesie dari debēt. nisi in necessita
te in qua vō p̄t etiā laico p̄ficari. neces
sitatis q̄m̄ ex cōtempnū illa dimittens
saluari non p̄t. De p̄nia vide in. vii. p̄e
sub ii. de quinta feria cene dñi. Et dixi
mus in repertorio nostro sub ii. de pe.
⁊ re. De eucharistia in q̄rta p̄e sub ca
none dices. De extrema vinctio in p̄
cedēti ti. dictū ē. ¶ Sacramentū vō di
gnitatis ⁊ voluntatis est ordo dignitatē
q̄ a solis p̄p̄is cōfer̄. vel q̄ nō nisi di
gnis. ⁊ digne ad illū accedendū ē. volū
tatis. q̄ sine illo q̄ saluari p̄t. De h̄ di
citur in p̄hemio sc̄e p̄is. ¶ Sacramē
tum voluntatis tantū est matrimonium.
Et dī voluntatis. q̄ sine illo q̄ saluari
p̄t. nō est expedit h̄oi ad regna celozū
tendere volenti nubere. Circa q̄d notū
dum est s̄m canones. solennitas nup̄t

arum facienda non est a. lxx. q̄d est ip̄o
tristitiae. vsq̄ ad octauā pasce. nec tribus
hebdomadis ante festū sancti Iobis.
Et s̄m Auctoritātē eccie generalis ma
trimonium publice p̄rabit in eccia a cr̄a
simo dñice in albis vīz ab octaua die
pasce vsq̄ ad p̄mū diē rogationū. Et in
p̄ma die rogationū in mane claudis b̄
solennitas. ⁊ durat p̄hibitio vsq̄ ad octa
uum diem post p̄thecosten inclusiue.
Et sic loquit̄ Clemēs papa in sua eplā
decretali. Et p̄ma q̄ dñica aduent⁹ vs
q̄ ad epyphanīā nō debēt nup̄tē cele
brari. Nec etiā fierent vsq̄ ad octauam
ep̄yphanie nisi q̄ dñs etiā nup̄tias. tūz
sui p̄ntia. tūm etiā miraculo decorauit
Vñ tunc cantat. Hodie celesti sponso
iuncta est ecclesia. Quidā tñ dicunt san
ctius esse q̄ b̄ p̄hibitio vsq̄ ad octauā
sp̄ius festi extendat. sicut ⁊ officiū con
nerfionis aq̄ in vinū in nup̄tīs. In p̄e
missis q̄ t̄p̄ibus matrimonia nō contra
hunt. q̄m ip̄a t̄pa sunt ord̄ni deputata ⁊
ideo debet tūc h̄o etiā a lecto vxorio se
questriari. Generaliter em̄ t̄pe quo ab
stinet a nup̄tīs abstinendū est etiam a
cōiugalī amplexu. nisi forte ob fragi
litate humanitatis vir ab vxore pos
cat cōiugale debitum vel econuerso.
quoniam poscēt solgendū ē. quia s̄m
apostolum vir non habet potestātē cor
poris sui s̄ mulier. ⁊ econuerso. Nec
autem solennitas nup̄tiarum p̄missis
temporibus interdicta sit. quocūq̄ ta
men tempore matrimonium legitime p̄
verba de presentī cōtractū fuerit. rener.
Quod vō statutū fuit in canone q̄ tri
bus septimanis p̄cedētibz festū bea
ti Iobis baptis̄e nup̄tice non celebraren
tur. ideo factū fuit vir liberius ord̄ni va
cetur. Instituerat em̄ ecclesia p̄ duas
q̄dragesimas p̄ter maiore vñ añ nata
le dñi. q̄ cōiter vocat̄ sc̄i martini. ⁊ du
rabat vsq̄ ad natale. alias. s. xl. dīc̄p añ
festū beati Iobis bap. i q̄b⁹ vacatū erat
o uñ

Liber primus

oſionib⁹. elemoſyniſis & ſeiſmũs. ſ; ppter
hoim fragilitatē ille due ad viā ſt reda-
cte. & iterũ illa diſſuſa eſt in tres hebdo-
madas aduenit. & tres aſi natiuitatē ſā-
cti iobis. in qbus eſt ſeiſmandũ & a nu-
p̄ijs abſtinendũ. Porro ſm̄ Iſid. Fe-
mine dũ maritant ſo velant vt non erũ
ſe ſp̄ viris ſuis ſubdiſtas eē. & q; Rebec-
ca viſo Iſaac ſe velauit. Itē ideo nube
tes poſt bñdictionē vitra vno inuicē in
culo copulant. ne cōpagē. ſ. fidē p̄lugal
vnitatis dirūpant. Eadē vero vitra can-
dida purpureo colore p̄miſceſ. q; cādoz
eſt mūdicia vite. purpura ad ſanguinis
poſteritatē adhibet. vt b̄ ſigno & p̄inen-
tia & lex p̄tinēdi ab vtriſq; ad ip̄s amōe
atur. & poſt b̄ reddēdũ deb̄itũ nō negē
¶ Itē q; in p̄miſ annulſ a ſpōſo ſponſe
daſ ſit nimirũ ppter mutue dilectōis ſi-
gnũ vel ppter id magis vt p̄gnore. ſ. ſi-
gno corda eoz iungant. Vñ & in q̄to
digito annulſ id̄ inſerit. q; in eo vena q̄
dā vt fert ſanguinis ad corvſq; pueniat
Itē p̄the⁹ qdā ſapiēs p̄mũ ob amoris
ſignũ ferreũ anulũ fecit & inibi adamā-
tē incluſit & inde ſubarrari ſponſa ſuſti-
nuit. q; ſicut ferrũ oīa domat. ſic amor
oīa vincit. qm̄ nubiſ amoris veruore ve-
hemēt⁹ ſicut adamas eſt inſtrāgibilis
ſic & amor eſt inſupabilis. Fortis ē cū
vt mors dilectio. Ideoq; i digito anulũ
ri in quē vena p̄cedit a corde illũ poſita
ri inſtituit. Poſtmodũ vero p ferreis
ſunt aurei p̄ſtituti. & p adamāte gēmiſ
ornati. q; ſicut aurũ cetera metalla. ſic
amor vniuerſa bona p̄cedit. & ſicut au-
rũ gēma decorat. ſit cōiugalīs amor ce-
teris virtutib⁹ adornat. ¶ Nuptie autē
ſm̄ Iſid. dicte ſunt ab obnubendo. Ille
enī qui nubũ caput ppter verecundiā
obnubē ſolēt. Vñ & rebecca viſo Iſaac
cui deſpōſari debebat caput obnubere
cepit. Verecūdia nāq; d; p̄cedere na-
p̄ia. quo ip̄m p̄ingũ plus verecūdiē
cōmendet & mag⁹ exp̄tata debet vide-

ri a viro q̄ ip̄a v̄rũm exp̄tiſſe. Sed et
ſm̄ Petre. & dñubis legitima p̄cō ca-
rēt. non tñ tpe illo quo act⁹ p̄lugales ge-
runt p̄ſia ſp̄ſſiſci daſ. etiā ſi p̄pheta eſt
videat q̄ officio generatōis obſequitur
¶ Notandũ etiā eſt. q̄ triplex ſp̄uale ſa-
cramētũ in carnali m̄ſimōnio p̄ſuma-
to deſignat. P̄mũ ſac̄m eſt v̄nlo fide-
lis aīe ad deũ p̄ fidē. dilectōz & charita-
tē. ſive v̄nlo volūtariis. ſ. charitas q̄ p̄-
ſiſt in ſp̄ũ inter deũ & iuſtā aīam. Vñ
ap̄ls. Qui adheret deo vñ ſp̄us eſt cum
illo. Hoc ſacramētũ ſignificat p̄ p̄m
cōz aīoꝝ habitũ in p̄ma deſponſatione
carnalis matrimonij. Scōz eſt v̄nlo bu-
mane nature ad deũ. q̄ facta ē in v̄tero
v̄ginali p̄ incarnatōz verbũ dei. ſive na-
ture p̄ſonitas q̄ cōſiſt in carne inter
xp̄m & ſc̄as eccl̄as. Ad qd̄ p̄tinet illud
Verbũ caro factũ eſt &c. Hoc ſac̄m de-
ſignat in m̄ſimōnio carnali p̄ p̄m cōz
corpoz cōſumato. non q̄ ip̄a cōſumato
in q̄ ſp̄ſſiſci non adest illud deſignat.
ſ; p̄ ip̄m actũ p̄ſumatũ ſignificat. Terti-
um ſacramētũ eſt eccl̄ie v̄nitas ex oib⁹
gentib⁹ collecta. & vñ viro. ſ. xp̄o ſubie-
cta. Hoc ſac̄m ſignificat in eq̄ q̄ vñcaz
nñ & v̄gine habuit vxorē. ſac̄o poſtmo-
dũ clerico & ordinato. Vbi vero qd̄ ad
bigamiā ſive ad ſc̄m matrimonũ trā-
ſit ſā ab v̄nitate recedit. q; carne ſuaz in-
p̄les diuidit. & ſic hui⁹ tertiũ ſacramētũ ſi-
gnatio in eo nō cadit. q̄re p̄moneri nō
pōt. Nam p̄mor⁹ v̄nitate ſignare n̄ poſ-
ſet. P̄terea p̄ ſc̄m m̄ſimōniũ recedit
a poſitis p̄m cōde matrimonij. Eccl̄a do-
exq̄ ſe p̄m cōde nūq; ab eo deſceſſit. nec
ip̄e ab ea. Bigam⁹ ḡ talē v̄nitatē ſignifi-
care non pōt. Vñ merito ppter hui⁹ ſa-
cramētũ deſectũ p̄moneri non pōt. Il-
lud etiā nota q̄ ſicut ſtatũ eſt i p̄ſilio
cantaginē. ſpōſus & ſpōſa b̄d̄icendi
a p̄tribus vel a paranymp̄is offer-
tur eccl̄ie ſacerdoti. accepti autē bene-
dictōe eadē nocte p̄reuerentia b̄ndi-

et ratio in virginitate permanet. Etenim
nuptie bñdixit de sum a sacerdote cū
cibus et oblationibus ex institutione carli-
sti pape. Verū vir et mulier ad biga-
miam trāsitiō. infamantiū pñbñdo non
debet a pñbñtero bñdicti. qz cum alia vi-
ce bñdicti sim. eoz bñdictio iterari
nō debet. Non q̄ dñs nuptie bñdicti. nisi
vbi virgo cū v̄gine pñbñt ppter rōnes
q̄ ponet in pñbñtio scōe pñio. imo pñby-
ter qui bñdictōz euz scōa vxore celebra-
uerit. officio et beneficio suspensio ē ad
sedē aplicā mīrēdus. qd̄ qdē ad exhor-
tationē pñbñtē noscīt introductū. Scōz
quomādā loco p̄ cōsuetudinē si q̄s con-
trabit cum scōa v̄gine bñdictio iterat. et
B si dñs papa sciat et tolerat. alioq̄ nō
valet. Dicūt etiā quidā q̄ si aliq̄ v̄gines
pñbñtes nō fuerint bñdicti. facti biga-
mi itez pñbñdo poterūt bñdicti. Sed
et si q̄ pñbñtes fuerint bñdicti. itez se nō
cognouerint carnalit. nō ideo itez pñb-
res bñdicent. De bñdictōe v̄ginū di-
cet in pñbñtio scōe pñio. **N**otandū aut
est q̄ vñū sacfīm dignū ē alio q̄m vñū mo-
do. s. rōne efficacie. vt baptisū. rōne s̄a
cilitatē vt eucharistia. rōne significatiōis
vt cōsūgū. qdā tñ nō app̄obāt istū mo-
dū. et rōne cōfētiōis vt cōfirmatio et ordo.
Sed q̄rīl q̄nare instituta sūt sacfa. qz
sine illis potuisset de humano generi
vitā eternā et gfam donasse. hñtio pñ-
trita. Primo ppter hñmilitatōz. vt dñ hō
ex dei p̄cepto se rebz insensibilibz et se-
inferioribz reuerent subijcit ex hac obe-
diētia magz apud deū meret. Scōo. p-
pter eruditōz vt p̄ id qd̄ foris i specie vi-
sibill cernit ad invisibillē virtutē q̄ inte-
rius est agnoscendā mōs erudit. T er-
tio. ppter exercitacionē. qz cū hō ociosus
esse non debeat. pponit ei vñlō et salu-
bris exercitatio in sacfis qua vanā et no-
pñā declinet occupationem. iuxta illud
Scin̄p aliquid boni operis factio vt dī
aboluit te inueniat occupatū. Non er-

go debet omnia p̄prie in p̄cedenti ti-
tulo dictū est.

Incipit liber scōs
de ministris et ordinibus ecclesiasticis:
et de eoz officijs.

In hac scōa pte
de ministris et ordinibz eccle-
sticis eozq̄ officijs tractare p-

aidimus pñbñtēs q̄ tres sunt secte sa-
mose videlicet. gentiliū. hebreoz et xp̄i-
anoz. Prima est erroris. Scōa verita-
tis. Tertia veritatis salutis. In prima
naufragamur. In scōa a periculo eripi-
mur. In tertia saluamur. Prima secta
dī a secando. qz secat. i. separat nos a deo.
Scōa et tertia a sectādo et tenendo. qm̄
illumināt saluāt et liberāt. Xp̄ianoz per-
sone tam seculares q̄ ecclesiastice ab alijs
duabz sectis sumptē sunt hebrei videli-
cet et gentili. Sicut em̄ apud nos duo sūt
genera psonay. s. laicales et ecclesiastice. sic
et apud gentiles et hebreos. Apud genti-
les qdē seculares p̄sone erāt he. monar-
cha. s. impator. romani patricij q̄ et se-
natores dicebant. ad quoz arbitriū vñ-
uersa ordinabant. reges. duces. comites
p̄sides. p̄fecti. iussuē. tribuni militū. tri-
buni plebis. p̄tores. eēturiones. decuri-
ones. q̄terniones. disticti viri. q̄stores. e-
diles et aule sanctiores. Inter poetas vñ
erant aduocati. carminū relatores. car-
minū sc̄ptores. comedi. tragedi. et histo-
riographi. Pates aut q̄ a vñ mēz dicit
est mō sacerdotē. nō p̄p̄az. nō poetā.
signat finē illi. In ritu tēploz erāt ap̄
gentiles archislamici. p̄thoslamici. fla-
mines et sacerdotes. Et tā diceb. Erāt q̄z
apud eos vñoz et mñliez religiosi con-
uentus. Apud hebreos q̄z eadē erat di-
uersitas psonay. alie nanq̄ erāt sc̄p̄res.
alie diuino cultui i tēplo videlicet dedica-
te. In templo erāt summus sacerdos vt
melchisedech. munozeo sacerdos. leui

Liber secundus

re. nathaniel somnū extinctiones. exord-
 sic. amoroze. et edum. seu cantoroze. Su-
 per ppim vero regendū erat dux popu-
 li moyses. et sub eo qd ipse cōstituerat ad
 pñm letho soceri sui. erat et ciliarche et
 acōtarche. pēraconiarche et decacōtar-
 che. i. milliarij. cētarij. quinquagmarij.
 et decani. Et hos em interpretat mille et ar-
 choz pnceps. inde ciliarcha. i. pnceps
 sup mille. era centū. inde acōtararcha.
 q sup cētū prātē habebat. Pēraconiar-
 chus dicit q pñt quinquaginta. pēra em qn
 q sonat. Decan⁹ q decē. deca em decēz
 sonat. apud xpianos qz simil dīversitatē
 repñt. Et nota q xpiani a xpo dīcti sunt
 xpo vero a crismate. de q dīctū est in psal-
 mīa pte sub ti. de pñcta. Nōmē xpiano-
 rū pmo in antiochia inuētur est. Antea
 em oēs vocabant discipuli sep frēs do-
 uoc apñ in antiochia pñlū fecerūt. Et
 dicunt xpiani orthodoxi. i. recte glīares
 et vt credūt vñtēos. Nā ouos grece di-
 cit recte latine. et dogo glīa. Nā et q xps
 a crismate qñt vñct⁹. Ipe aut vñct⁹ es-
 naliter a deo p pñonibus suis. pñt legi-
 tur in actib⁹ apłoz. et hoc nōmē est oleū
 effusum. Nunc est q in ve. re. sacerdotes
 et reges xpi nūcupant. qz vñcti erāt vñ-
 ctōe tēpālī. iuxta illud. Nolite tangere
 xpos meos. Hoc aut nōmē xps non ē
 xpīū nōmē saluatoris s; est cōs nūcu-
 patio prātis. est em cōe nōmē dīgnitatē
 Sed hoc nōmē ibi xpīū est vocabulū
 pñone saluatoris q ab angelo gabriele i
 pceptōe vocatus est. euāgelista testāte.
 et vocabis inqñt nōmē eius ihm. et ab ho-
 mīnib⁹ in circūcīssione Et nota q ibi dicit
 hebraice messias. Grece xps vel sorber
 vel sophīr. latine vñct⁹. vt pñmissus ē. vñ
 saluator eo q ipse saluū faciet ppñm suū
 a pñtis eoz. prātē em hz dīmittēdī pec-
 cata. sicut ipse dicit. vel salutaris. qz ipse
 nobis salutē dedit. Et em pcepta eius
 seruauerimus. vitā eternā possidebim⁹
 Hoc aut nōmē ibi pñpñt pbs gre-

ca et latina lingua pñmo scribēbat latine
 ibi grece dicit p. quā greci pñ longa
 sonāt. vñ et qdā pñferat glīa. latine ve-
 ro pñ longa. Nā et q vñdē sic esse pñgē-
 dū p grecā abbreviatōz q ibi pñ la-
 tīnā aspiratōz. Sed et hoc nōmē xps cū
 sit grecū. greca scribit abbreviatōe sic
 Nā greci ponūt pñchi dō pñ. et
 pñ. Et dō scribit pñ. latina ter-
 miatōe finit. Ergo si lōgo scemate scri-
 bit. sic p asperationē pñgat xps. Circa
 noia aut xpi norandū est q quedā ex ip-
 sis dicunt de xpo relatiue. vel quasi re-
 latīue. vt pñstoz spñs vñs mediator. q.
 dñ nō relatiue. vt hō. quedā trāslatiue.
 vt agn⁹. onīs. vitulus. serps. arīeo. leo.
 vermīs. et quedā cum sint i institutōe re-
 latīna. sūt em pñrogatīua pñlegij ap-
 pñata. vt xps. Iesus aut est pñpñe pñpñ
 tū nōmē eius. vt pñmissum est. Vocat
 etiā xps alpha et o. i. pñcīpium et finis. et
 hebraice emanuel. qd interpretat nobiscus
 de⁹. Nobiscus em est p pñtīs maiestatis
 et pñcipatōz veritatē. p vñculū cha-
 ritatis. et p adīmpletōz veritatē. Vocat
 rē pñerea vñ veritas et vñta. Dīa in exē-
 plo vel pcepto. veritas in pñmīso. vñta i
 pñmīso. Sabbaoth dō. i. de⁹ exercitū. a-
 donay qd est dñe. athanathos. i. imorta-
 lis. kyrios. i. dñs theos. i. deus pantho-
 cratō. i. pñt dīspōnēs vt pñfct⁹. homoy-
 son. i. vñius cēntie. noia sunt dei. nō tñ
 pñone xpi. Vocat pñerea xps pñm Ista
 amīrabīls cōsiliari⁹. de⁹ totis pater fu-
 turs seculi. pñceps pacis. Amīrabīls
 in incarnatōe. cōsiliarius in integra rex
 cognitōe. de⁹ in rerū creatōe. sicut in re-
 rū dīspōsitōe. pñt futuri seculi in meri-
 toz retributōe. pñceps pacis dñ. vel qd
 fuit mediator dei et hoīm. vel etiā hoīm
 et angeloz. vel qz pñfert illis pacē q eru-
 perat oēm sensūz cū pacis nō erāt finis
 Vocat etiā xps ineffabilis deus terra grā
 marthon. i. qñtuor līfz q sunt torh. hee.
 vñu. beib. q sunt apud hos. i. e. v. be. Et

ergo nomē leuē. qđ dī ineffabile nō qz
non valeat fari. s; qz non est de^o B noie:
nisi in ardulo inuocand^o. vel qz ei^o inia
sufficiēter neqat explicari. Cui^o intersp
ratio ē talis. totū pncipiū. hec iste. vā
passionis. herb vire. q̄si iste est pncipiū
vire z passionis. Genitū^o more grecoz
ponit p oblatiuo. passionis p passiōe. i.
p passionē. Quō aut vira nra ab ipso
more depēdeat nō possum^o inueni. De
B dicit in. iij. pie sub il. de inueneris le
galib^o. Hoc aut nomē de^o appropriat
pāi z filio z spiritui scō pnt in simbolo
athanasij legit. q̄uis etiā q̄qz ad alias
psonas extēdat. iuxta illud Dyo nō de
trahes. Et alibi. applica illū ad deos.
Et apls. Nā z si sunt q̄ dicant dñj sine i
celo siue in terra. nobis nū vn^o deus pa
ter ex quo oia. Et idē. Si nost^o euāgeli
um est opū in his q̄ pcut est opū. i q̄
bus deus h^o scilicet excecavit mētes infide
liū. Rursus ibi dicit^o est nazaren^o a quo
dā vico galilee. Deus dicit^o est p̄t vni
cā cum p̄e s̄bain. dñs vō dī ppter serui
entē creaturā. De^o z hō dī. qz vbiū z ca
ro. Verbi dī qz pater p eum oia p̄didit
siue iussit. Imago dī ppter parē simi
tudine p̄tis. Si qđ apud xpianos secula
res pioist laici dicunt. laos enī grece dī
pplis latine. Clericales sūt q̄ i ecclia de
seruiūt vel ipam regōt a clerico quod ē
sozo. put tā dicit. De aut subdividunt
in monachos. i. in singulariter degētes
nā monos grece dī singularis latine. et
alios religiosos. sunt aut quattuor ge
nera monachoz. alij sunt cenobite qui
videlicet in cōmuni monasterij regula
z vita obediētie maiore deseruiūt. alij
sunt anachorete q̄ videlicet edificat soli
tudines. z q̄uis in cōmuni vita posuit. s
nate in p̄p̄lationi vacat. alij sunt here
mitē q̄ videlicet solitarie in desertis de
git. alij sūt gyrovagi. i. vagabūdi z cir
cūcelliones. reliqđ vō dicit^o est qz p cā
vni deo religantur ad omniū cultū vni

cnlo seruēdī. z in clericos seculares qui
vīrpatio noie seculares dicunt. ad diffe
rentiā regulariū q̄ p̄p̄io carēt qđ nō cō
tingit in illis. Nā z s̄m Aug. Bon^o mo
nach^o vīr bonū clericū facit. S; z eccle
siasticaz psonaz duo sunt genera. Nāz
aliud ē dignitas. aliud ordio. Dignita
tis vt papa. patriarcha. p̄mas. archieps
siue metropolitan^o. qđ idē est epus. ar
chidiaconus archiep̄sbyter z p̄p̄olite^o. q̄
uis oēs q̄ p̄sunt p̄p̄olite generali rite vo
cent. In choro vō p̄sone sunt decanus
s̄bdecan^o cātor siue p̄centor. succētor. re
santari^o siue sacrista archiacolla z h̄mōl
Dignitates aut z ordines a lege origi
nē z exēpla traxerūt iuxta illud. Cōsti
tues eos p̄ncipes sup oēm terrā. Quā
q̄ quidā dicūt dignitates a gentilitate
sumpisse inītiū. Ordinis aut p̄sone sūt
sacerdos. diacon^o. z ceteri quos inferi^o
psequemur. Quasi a veteri ritu tā ge
nilitū q̄ h̄b̄reoz ad cultū p̄tē ecclie tras
latio psonaz sacra sit. z qualis ab illis p
sone dignitatū in ecclia origine habue
rūt. breuiter videam^o. Et qđ dñs papa
q̄ pater vel custos patrū est vicem gerē
sumi p̄ncipis. Roman^o impator mōd
che similitudinē gerit. Senatoria z patri
cioz dignitas manet i ecclia. i. q̄mūoz pa
triarchoz i ecclia rōna i cardinalib^o. P̄ri
mates q̄ trib^o archieps̄o p̄esse h̄nt reges
exp̄mūt q̄ trib^o ducib^o p̄est. Metropoli
tani scilicet archieps̄i ducib^o cōpant. q̄ pluri
bus comitib^o p̄sunt. sicut illi p̄tib^o ep̄is.
P̄elagi^o tū papa dī q̄ vna p̄uincia h̄
regē z metropolitani. Epi comitū simi
tudine gerūt. Cōep̄i quoz p̄as sublat
est p̄sidiū z p̄fectoz. P̄eposuit vero z in
bunos militū inuēt. archieps̄byteri in
bunos p̄b̄es. cōcellarij p̄toroz. archidia
coni cōtentiones. decani z decaniones
ps̄byteri curari aduocatos. P̄ris^o dī
ordinū ab illis origine habuerunt. Nā
ps̄byteri vices gerunt edicū. dyaconi
quāntionū. subdyaconi duū viroz z

Liber Secundus

oriste questores imitant. ostiarii aule
 iuniores. lectores carminum. relatores
 acoliti carminum scriptores. Hanc epi
 scopalis ordo secundum Iulianum. quidam dicitur. & vic
 i patriarche. archiepiscopus. metropolitans.
 atque episcopus. **S**apientia autem sedes sicut ait
 Anacletus papa caput & cardo est aliaque
 quoniam sicut ostium cardis regis. sic illius au
 toritate omnes ecclesie regunt. & inde dicti sunt
 cardinales per quos tota ecclesia sicut osti
 um per cardinem gubernatur. Illi autem status
 papa. id est pater primus vocatur. id est vniuersalis.
 quia vniuersae ecclesie princeps. & apud quod
 principis apostolorum vice fungitur. & summus
 pontifex. quia caput est omnium pontificum. a
 quo illi tanquam a capite membra descendunt
 & de eius plenitudine omnes accipiunt quos
 ipse vocat. in premissis sollicitudinis. non in ple
 nitudine prestantis. Hic est melchisedech
 cuius sacerdotium non est ceteris compatum.
 Patriarcha vero greca lingua summus pa
 trum interpretatur quia primus. id est apud
 locum. & ideo quia summo honore fungitur
 talis nomen consecratur. sicuti romanus constanti
 nopolitanus. antiochenus. alexandrinus. hiero
 solymitanus. **D**e etiam patriarcha quasi pater
 arce. id est ecclesie. vel patris princeps. Arceus
 enim grece princeps interpretatur latine. Hic est
 moyses qui aaron in pontifice oleo consecra
 uit. Archiepiscopus greco vocabulo dicitur eo quod
 sit summus seu princeps episcoporum. Tenet enim
 vicem apostolicam & presidet tam metropolitano
 quam ceteris episcopis. Metropolitani seu me
 tropolites a mensura ciuitatum vocantur.
 Singulis enim prouincijs preminet. Quo
 rum auctoritati & doctrine ceteri sacerdo
 tes subiecti sunt. sine quibus nihil reliquum
 episcopo agere licet. sollicitudo enim totius pro
 uincie ipsius commissa est. **Q**ui pelagius papa
 ait. Scito te certum esse prouinciam quam habes. &
 ante. & ciuitates & vniuersam regem. & totidem
 milites preces sub se. & vni metropoli
 tanum aliosque suffraganeos. & vni. & episcopos
 iudices ad quem iudicium omnes cause episcoporum
 & reliquorum sacerdotum ac ciuitatum referantur.

Qui autem superius designasti ordines
 episcoporum & superiorum vno eodemque vocabulo
 episcopi nominantur. & prout nomen quoddam vtrumque
 distinctione prestat quod singulariter acceperunt.
 Episcopus vocabulum vnde dictum est sub
 titulo episcopi dicitur. **P**ropterea finem anacletum
 papam primates & patriarche diuersorum no
 minum. & eiusdem forme atque officij sunt
 Et ideo quoddam primates usurpant sibi nomen
 patriarche ut adhegerunt. & quidam. **P**rima
 tia autem dicta est a primatu preuentionis ad fi
 dem. In concilio quoque africano statutum est
 ne primus sedis episcopus princeps sacerdotum
 aut summus sacerdos. aut aliquid huiusmodi. &
 tamen primus sedis episcopus appelletur. **P**elagius
 etiam papa statuit ut nullus patriarcharum vni
 uersalium vocabulo vniuersum vocetur. nec ali
 quod in suis episcopis vniuersale noiet illud. quod
 si vni patriarcha vniuersalium dicitur patriarcharum
 nomen ceteris derogatur & subtrahitur. **N**ed
 sumorum pontificum presulum atque reliquorum sa
 cerdotum institutio in veteri. re. simpliciter expo
 nitur. & in nouo est plenius consummata. **S**u
 mi namque atque maiores sacerdotes a deo per
 moysen instituti sunt. ut perpetuum esset cul
 tus tabernaculi per successores eorum a fili
 is israel. **E**xo. xxvii. **D**avid autem minister do
 mus dei amplians sanctorum instituit &
 cantores. salomō exorcistas instituit. sic sub
 titulo de sacerdote dicitur. **N**ec omnia ecclesia in no
 uo testamento imitata est. vnde dictum est. **H**ic
 enim sanctos quos ostiarios appellamus per can
 torum & lektorum filios & cantores instituit
 exorcistas etiam nomen & officio antequam ma
 nente recepit per filios aaron omnes ista sum
 mu pontificis sacerdotum administrantes
 prestanti sunt. licet quod quoddam discretio est expo
 sita ut alij appellentur simplices sacerdotes.
 alij archiepiscopi. alij episcopi. alij archiepiscopi seu
 metropolitani. alij primates. alij patriarche.
 alij summi pontifices ut primus est. **Q**ue
 discretio a gradibus maxime introducta
 est qui suos flammas. alios simplices
 flammas. alios archiflammas. alios pro
 thoflammas. id est primates appellabant.

Hi in capite pileū habebāt in quo erat
bicus virga q̄ a carnib⁹ sacrificioꝝ auer
arcebāt. Pileū aut̄ ip̄m desup aliqd la
ne habebat. qd̄ cum p̄ estū ferre nō pos
sent. filiū tm̄ in capite ferre ceperūt. Vñ
a filo quo vtebātur flamies dicti sūt. q̄ si
filamēto. Vex festiuis dieb⁹ filo depo
sito p̄ sacerdotij ciminētia pileū impo
nebāt. Maiorū quoq; z minorū sacerdo
tū discretio in nouo testamento ab ip̄o
xpo sumptis exordit̄. q̄ ap̄los p̄ maiorib⁹
bus discipulos p̄ minorib⁹ sacerdotib⁹
instituit. Petrus vero in sumū sacerdo
tē elegit. Ap̄l̄i etiā eādē formā securi in
singulis ciuitatib⁹ ep̄os z psbyteros or
dinauerūt. p̄ur sub t̄i. de sacerdote dice
tur. Acuitas vero ab ap̄lis legim⁹ ordi
natos. Vñ ciprian⁹ ait. Memisse dicit
Dyaconi. qm̄ ep̄os z p̄positos dñs elegit
Dyacones aut̄ post ascēsus dñi in celus
ap̄l̄i sibi p̄stituerūt. Subdyaconos zaco
litos tpe p̄cedere eccl̄ia sibi cōstituit. et
sic canō Clemēz p̄tre testat̄. br̄us Pe
trus p̄mares z patriarchas in illis ci
uitatib⁹ ponti p̄cepit. in q̄b⁹ olim apud
ethnicos sine gētiles erāt flamies eorū
atq; p̄re legis doctores. In quib⁹ vero
olim apud eos erāt eorū archiflamines
quos maiores reputabāt q̄ dictos p̄ma
res eorū. Archiepos institui p̄cepit. z i
singulis reliq̄s ciuitatib⁹. singulos epi
scopos. Anaclet⁹ quoq; papa instituit p̄
sbyteros p̄ castella z villas ponti z ordi
nari. Ceteri in Acuit. legi⁹ voce sup̄ a
ad moysen dictū esse. Loq̄re ad aaron
hō de semie tuo p̄ familias d̄ habuerit
maculā nō offerat panes deo suo nec ac
cedat ad misterij ei⁹ si cec⁹ fuerit si clau
dus si puo v̄l q̄di v̄l rono naso. si fracto
pede. si mac⁹. si lipp⁹ si salbuginē hñs i
oculo. si luge scabiē. si ipertiginē i corpe. si
p̄derosus si liguid⁹. qz indignū est da
re t̄o qd̄ dedignat̄ hō. In q̄ instruimur
q̄les a clericatu simi repellēdi. dicunt̄ q̄
clerici a cleros grece qd̄ est sorz seu be

reditas latine. quasi sint de sorte dñi. v̄l
quasi dñs sorz eorū sit. Intra illud p̄phe
te. Dñs p̄o hereditatis mee zc. Ex q̄ p̄z
q̄ nihil extra deū habē debēt. s̄ solū de
cimas. p̄mitias z oblatōes. q̄ sunt here
ditas dñi accipiāt. Sine q̄si sint sorte e
lecti. In veteri nāq; testamento z apud
gētiles clerici z sacordotes sorte ex libe
ris eligebant̄ z in nouo testamēto. ma
rihas sorte elect⁹ est. Prim⁹ aut̄ cleric⁹
fact⁹ est petr⁹. Inm̄ papa cōposuit cle
rū. z distribuit q̄dus Circa coronā cle
ricorū tria attendēda sunt. s̄. capitis ab
rasio. capilloꝝ detrūcatio. z forme circū
latio. Ad capitis abrasionē tria sequun
tur. s̄. mundicie conseruatio. denudatio
z deformatio. Mundicie conseruatio.
qz ex capillis sordes in capite congre
gant. Deformatio qz capilli ad ornātū
sunt. Significat q̄ tonsura mundā z nō
formabilē vitā. s̄. q̄ clerici debēt h̄c mū
dicā mētis ineri z nō formabilē vitā
s̄. nō exq̄sitū habitū exeri⁹ fin Diony. i
ecclesiastica hierarchia. Huius qz z tō
sura capilloꝝ est depositio oim̄ tp̄alit̄
Clerici ei victu z vestitu cōtēti oia cōia
h̄c dñi. Vñ p̄ra ap̄lin comā non nu
triant. s̄ caput desup in modū spere ra
dāt. Denudatio aut̄ ip̄a sup̄loꝝ p̄t̄ ca
pitis nullū debere eē mediū int̄ nos et
deū demonstrat. v̄l reuelata facie gl̄iam
dñi libere cōtemplemur. Huius radi
mus caput relicto inferi⁹ in modū co
rone capillis. qz caput mētē sign̄. capilli
vero seculares cogitatōes. Sicut q̄ ca
put mūdā sup̄loꝝ a capillis. ita memo
n̄ia dum sup̄loꝝ. s̄. eccl̄ia cogitat̄ a se
cularibus cogitationibus mundari de
bet. s̄ p̄o inferior capillos habet. qz non
est p̄hibitū aliqd̄ de secularibus cogita
re sine quib⁹ vitā p̄is dñi non p̄t̄. Et
ca detruncatōꝝ capilloꝝ notandū est. q̄
illa significat q̄ clerici oēs sup̄loꝝ co
gitatōes dñi a mētē abscindere. Atq̄ o
ḡl̄ capite o p̄atib⁹ aurib⁹ incedere de

Liber secundus

bent. ne capilli crescēdo aures opiant et oculos impediāt qm̄. puidendū est ne seculares cogitatōes aures et oculos mētis impediēdo nos ad secularia trahāt. Pñ capillos sup aures tōdeam? vñ qñq capitis sensus expeditos ad dei seruitiū habeam? bñ igit ad Ezechielē bñ. xl. iij. c. Sacerdotes caput suū nō radāt. neq; comā nutriāt. s; tondētes artondeāt capita sua. Siquidē vñ ait Greg. in pastoralī li. ij. ca. xvij. Capilli i capite exte-
riores sūt cogitatōes in mēte. que dū super cerebrū inseparabilē oriuntur curas vite pñtis expmūt. q; q; ex negligēti sensu i-
portune aliqñ pdeūt. qñ nobis nō sentiētib; pcedūt. Quia s; sacerdotes qui sunt sacrificiū dūces sollicitudines ex-
teriores habere pñt. nec tñ eis vehemēter sūcūbere dñt recte caput radere et comā nutriē phibentur. vt cogitatōes cor-
dis de vita subditoꝝ nec a se fundit; am-
putēt. nec rursus ad crescēdū nīmīs relaxēt. Et bñ subdit tondētes artondeāt capita sua. vt vic; cure tpālīs sollicitudi-
nes. et qñū necesse est pvideāt. et tñ resci-
dant cur; ne imoderatē excrescāt. Vñm
s; p administrantē exteriore puidentiā
corpoꝝ vita pregist. et rursus p modera-
tē cordis intentōs nō impedit. capilli i
capite sacerdotis reseruant vt curē coo-
periat. et resciant ne oculos claudāt. Cir-
ca forme circularis seu coronā sciendū
est q; sit ppter multa. Primo in signū
q; xps rex nñ seipm̄ in ara crucis oblatu-
rus spinē coronā ponant. Vñ et nos
q; p eandē passiōē saluari desideram;
dñice passiōis signū. i. formam spinē
corone. quā ipse vñ spinas pctōꝝ nostro-
rū auferret in passiōe ponant in capi-
te. in verticib; nostroꝝ ponam. vt sicut
ille p nobis sic et nos p illo trisitione
oppobita patos esse libentē sufferre de-
monstrem. Secūdo circulus capillōꝝ
virtutem equalitatis vñdīq; rationi cō-
suetudine designat. Tunc cū rēpēto res

bñ cogitant si pueniant rationi. Tertio
circularis figura sit. q; hec figura nō ha-
bet pñcipiū neq; finē p qd; dat intelligi
q; clerici sunt mistri dei q; nō habuit pñ-
cipiū neq; finē habebit. Quarto hec fi-
gura nullū habet angulū. p qd; significat
q; clerici non debēt hīc sordē in vita
qm̄ vbi angulus. ibi sordēs. vt dñt Berth
et q; dñt hīc veritatē in doctrina. qm̄ ve-
ritas angulos nō amat vt dicit Hiero.
Quinto q; hec figura oim figurarū est
pulcherrima. vñdē in hac deus celestes
creaturas fecit. p qd; significat q; clerici
dñt hīc pulcritudinē interi; i mēte et ex-
terius in puerfatōe. Sexto q; hec figu-
ra ē oim simplicissima. Nā scdm Aug.
Nulla figura ex vna linea tñ pñstet nī-
sī sola circularis. q; vñica linea claudis.
p qd; significat q; clerici dñt habere sim-
plicitatē colūbinā. i. iñ illud. et simplices
sicut colūbe. Septimo corona clericos
esse specialitē regnū dei demonstrat. ipsi
nāq; fm Hiero. sunt reges sacerdotes
i. regales sacerdotes. et sunt reges. i. se et
alios in vñtrū regētes. et ita in deo re-
gnū dñt. Sane rasura capitis clericorū
fit sicut ait Beda in historia angloꝝ in
memoriā ei; q; cum brūs pct; in oculis
pdicaret. absteritū sumitātē capiti
ei; in pñmētiā noīo xpiani et dñice
passiōis qd; quidē bodie toti clero tra-
dit in honore. Fuerūt tñ q; dicerēt q; tō-
ture ecclīastice vsus a nazareis q; oīa ve-
teris legis custodiūt exor; ē. Vñ cū p-
no crine seruat. denuo post magne vi-
te pñmētiā caput radebāt et capillos in
ignē sacrificij mītreb; vt pfectō; deuo-
tōis sue dño pccraret. quoꝝ exēplo ab
aplo introductū est. vt et nazarei ac scilicet
dei crine pñs inueniunt qñs olim xpi-
eni a iudeis qñ i opprobriū nazarei vo-
cant. p eo q; saluato; nñ amico quodā
galilee nazarei vocat; est. Vñ et cū dñ-
ci q; vñs sōare a lege occasione trahit.
Sacerdotes nāq; legis tyarū d. pñmētiā

Ex bysso in modū medie spere in capite.
 rex vero coronā gestabat. pō g caput rā
 sa rā rā circulus criniū designat coronā
 ad notādū q̄ insituit eos de^o genus ele
 ctū z regale sacerdotiū. Rursus lex co
 ronā q̄tuor digitorū sup̄ mensā z desup̄
 auricolā fieri iubebat. Et ex ad ezechie
 lē dñs dīc. Enime gladiū acutū z educ
 p caput tuū z barbā. Longitudo nāq̄ ca
 pilloz multitudinē signat peccōz. Hinc
 est igit̄ clerici barbas sibi radere infor
 mātur. ratio nāq̄ pilloz barbe q̄ ex sup̄
 fluīs stomachi. puenire dicunt̄ humori
 bus designat q̄ vicia z peccā q̄ in nob̄ su
 p̄flua sūt rescare debem⁹. Radim⁹ etiā
 barbas vt p̄ sumo cētā z humilitatē pu
 ri videamur. z angel⁹ q̄ sp̄ in iunenit̄ era
 re florēt coequemur. In ieiunijs tñ qñ
 q̄ capillos crescere p̄mittim⁹. q̄ cogita
 tiōes q̄ p̄ra deū nō sunt vt ē eccl̄as edī
 ficare agz colere. z similia q̄ tpe abstinē
 tie fieri solēt phiberi nō dnt. Eōcillū
 cartaginū statuit vt clerici neq̄ romas
 nutriāt neq̄ barbā. Ordinant̄ aut̄ cleri
 ci vt deo seruiāt. nec de cetero f̄māt mū
 do. nec gl̄ie mūdī. dnt ḡ offerre corpora
 sua hostiā viuētē deo placentē. Vñ
 apl̄s ad Rōmā. Cōfundant̄ oēs q̄ glori
 ant̄ in stulticia. i. in gl̄ia mūdī q̄ non est
 vera gl̄ia. h̄ imago gl̄ie. Quare āt ordī
 nādīs man⁹ imponat̄ dicet̄ in tractatu
 de dyacono. Ordinant̄ in q̄tuor t̄pib⁹
 iō q̄ sacerdotes z alij clerici locū in ec
 clesia obtinēt quē leuite in pp̄lo isrl̄ ob
 tinuerūt. q̄s sicut i lib̄o numerorū legi
 dñs p̄ p̄mogenit̄is recepit. z eos in egi
 pto dū p̄mogenit̄a egiptioz interfice
 rent custodiuit. p̄mogenit̄a vero q̄si qdā
 p̄mitte sunt. Vñ q̄si p̄mūt̄as dño offe
 rim⁹ cū aliquos ad sacros ordines offe
 rimus. E dñs iōs igit̄ est vt in p̄mūt̄is
 t̄pib⁹. i. in q̄tuor t̄pib⁹ p̄mūt̄as boim offe
 ram⁹. Rursus ideo in q̄tuor t̄pib⁹ vt
 q̄tuor virtutib⁹ exornent̄. z sub q̄tuor
 angelijō seruare xpo z eccl̄e moueant̄.

In vere vt dñtūb⁹ floreat. i. estate vt fru
 ctus afferat. in autūno vt fruct⁹ bonorū
 opex metat̄. in hyeme vt collectos p̄fer
 nēt i horreo z eis fruāt in dño. z vide in
 vij. p̄te sub sabbato post dñicā. xviij. Bō
 aut̄ pōt⁹ in sabbatis q̄tuor t̄pib⁹ q̄ i q̄r
 tis vel feriis ferijs sūt ordinatōes. q̄ il
 la dies sp̄s sct̄o p̄secrata est. cui⁹ dona i
 ordinib⁹ recipiunt. Preceptū em̄ est p̄
 oī pp̄lo sabbatū celebrare. ad h̄vt esset
 signa sc̄ificatōis sp̄s sct̄i. vñ Exo. xviij.
 Regnēs sabbati sanctificata est dño. et
 iterū. Custodire sabbatū meū. sanctum
 ē em̄ mihi. q̄ erit signū int̄ me vros i ge
 nerationib⁹ vestris. Exo. xxxij. z. xxxv. c
 Preterea nunq̄ legim⁹ in Gen̄. sanctifi
 cationē fieri p̄ oēs p̄iores dies. h̄ s̄ sab
 bato solum dictum est. Sanctificauit de
 us diē sabbati. Funt etiā in sabbato in
 signū q̄ ordinandi debēt habere sabba
 tū pectoris. vt tandē trāscāt ad sabbatū
 eternitatis. Ordinatio aut̄ que fit i sab
 bato sequēt̄ diei est. figurat em̄ sacerdo
 tes ordinatos esse ministros diuersorū
 dominicorū sacramentorū. Iōq̄ h̄c hora
 nona. q̄ iā illud t̄p̄s ad dñicū diē. scz re
 surrectiōis intelligit̄ p̄tinere. Ordinādī
 em̄ ad xpi similitudinē sabbato resurre
 xisse intelligunt̄. Congruē igitur in hac
 die. i. dñica celebrant̄ ministeria sacer
 dotaliū benedictionū in qua sunt colla
 ta carismata gratiarū. In ea em̄ dñs re
 surrexit. in ea apl̄s sp̄s sct̄m inflauit. dī
 cēs. Accipite sp̄s sct̄m quoz remiseritis
 peccā. remittūt eis. In hac p̄missio sp̄s
 rursus aduenit. Hec ergo ad eam
 benedictōes sacerdotales dirigim⁹. vt
 cū apl̄o biliter cātare possim⁹. Vñ
 sancte sp̄s reple mox corda fidelium. ac
 ordinatoz. Funt etiā ordinatōes i sab
 bato medijs hebdomade q̄dragētime
 q̄ cantat̄. Sūct̄ico. z etiā in sabbato sct̄o
 Octumianē vsq̄ ad ip̄a simplicij pa
 pe. romā pōnifices dicūt sp̄ i decēb⁹ oī
 dies celebrasse. vt dicet̄ i. vij. p̄te sub sab

Liber Secundus

Varo post. xvij. officium. **¶** Vñ tunc officia plena inveniunt qđ in alijs non cōtingit. In sabbato vñ añ penthecosten ordines sacri nō pferunt. qz in sequenti tunc septimana recepta spūsfanci gfa celebrat. Solus at roman⁹ pontifex p subdyaconos facere in diebus dñicis. Alij plari pñt in diebus dñicis solū minores ordines pferre et vñgines cōsecrare. Si aut vigente necessitate in die dñico ordinatio fiat. qz forte pfici nō potuit in sabbato. debet hoc fieri ieiunio cōtinuato tam ab ordinādo qđ ab ordinatore. qz tūc ppter pñuatiōnem ieiunij fingit vna dies. Ceteri in qbusdā locis habentes festa suay ecclesiay in sabbatis quatuor tpm trāsferre dicunt ieiunium in pcedenti septimanā ob honores suay festivitatiū. s; dicim⁹ nec hoc eis licet. nec tunc posse ordines celebrari. Melius igit esset festiuitates spās trāsferri. De hoc dicet in sexta pte sub qrtā feri terte hebdomade aduentus. Quia die et hora fiat epoz consecratio sub ti. de epo dicet. Illud etiā cōsiderandum est qđ sacerdotes et dyaconi tantus noiant ab aplo in ep̄la eo qđ ipse p̄cipue in ministerio altaris necessarij sunt. Ceteri vñ ordines postea adiecti sunt pro vilitate ministerij qđ ppter inulitudinem credentium rite p illos non poterat adimpleri. Vñ et fin. Amb. illoz ordinatio p̄cipue circa altaria celebrat et p eis epo ante altare p̄sternit. Alij vñ nequaquā ad altare ordinat eo qđ nec ad altarē ministeria statuunt. s; alia officia implent siue cantando siue legendo siue alia seruitia s; ciedo. Vñ tñ querat faciem plati. pñtiam dñi vt valeant in p̄mogenitis bereditare adinstar iacob qđ sibi sui fratris p̄mogenita vendicauit. Et attēde qz i qbusdā ecclesijs imediate p collationē cuiuslibet ordio cōstat rñforius vel tract⁹. et bñ ad deuotandū qđ ordinem ad sollicitudinē et laborē qđ pū-

lam designant vocant. Quia vñ de vrginū psecratione mētio facta ē. vidēdū est pmo qbus dieb⁹ bñdicant. Scdo qđ significet qđ in eaz bñdictōe agunt. Bñdicunt at in dñicis diebus et in diebus cypphanay et in albis pascalib⁹. et festis aploz. vt spūsfici sup eas simplices vt colūbas descēdere videat. et vt p aplos q̄mōrē vrginitatis ecclesie pñus tradiderunt qñ p ganympchos sponse dño consecrent. Sequit videre quid significet qđ in eaz bñdictōe agunt. et licet ois aia deo despōset p fidē. vñ Dñe. ii. Sponsabo te mihi in fide. vñgines tñ specialius xpo desponsari dicunt. quia eaz caro carni xpi familiaris se p̄ornat p eo qđ illa sicut nec caro xpi corruptionē nō sensit. Et inde est qđ vñgines sequunt agnū quocunq; terit. Apocal. xliij. Sane vñgines benedicēde sub papillone vel aliquo alio loco stant incluse. que archiep̄scopo vel alio añ euāgelium alia voce cantare. Prudentes vñgines et. cū cereis ardētib⁹ in manibus nudis capitib⁹ creūt obuiam epo et ecclesiam ingrediunt. Si qđ cereos accensos ferunt i manib⁹. iuxta illud Luc. xij. Sicut lūbi vñ p̄cincti et lucerne ardētes in manib⁹ vestr⁹. vt ostendūt se imitari prudētes vñgines qđ omanerūt lampades suas et extērius obuiā sp̄sō. Sp̄s suos namq; eaz xps ē quē pōtifer et vcarius rep̄stat. Lucernas qđam ardētes i manibus tenere est p bona opera exemplū p̄mōstrare. iuxta illud Luc. xv. Sic luceat lux vestra corāz hominibus vt videant op̄a v̄ra. bona et. Egressus vñ eaz de papillis et igrēssus i eccias designat qđ p̄sūpicndā bñdictiōnem et xpo desponsationē de ergastulo et crūis ac tēdib⁹ pñis mūdi fallacis ad celestij regni libertatē. gaudiū ac claritatem et ad supm regis thalamū transducunt. Vñ in cano. Veni dei mea et ponā i te thronū meū. Audis caput